

'De toekomst dient aan de bewoners te zijn'

'Den Haag is geen vastgoedproject'

De Haagse Vijf+, een groep kritische Hagenaars die nadenkt en discussieert over de toekomst van de stad, roept de gemeente op de grootschalige ontwikkeling van het Central Innovation District te heroverwegen.

Den Haag maakt zich op voor een immens stadsvernieuwingproject dat de naam Central Innovation District (CID) heeft gekregen. De omvang van die ontwikkeling, die zich afspeelt tussen de stations CS, HS en Laan van Nieuw Oost-Indië, is enorm, niettemin is de kans groot dat de burgers van Den Haag er nog nooit van hebben gehoord, of dat de afkorting CID slechts vage beelden bij hen oproept. Dat kan kloppen, want met de burger is niet of nauwelijks gesproken. Dat is opmerkelijk, want het CID geeft aan hoe Den Haag over de toekomst denkt, in wat voor stad wij de komende decennia zullen leven.

De ondertekenaars van deze brief, die allen een lang verleden in Den Haag hebben, maken zich ernstig zorgen over de wijze waarop de gemeente met dit soort megaplannen omgaat. Allereerst wat cijfers die de omvang van het nieuwe project aangeven: 25.000 woningen, 45.000 bewoners, 35.000 banen, 600.000 vierkante meter kantoren (dat is zesmaal het stadhuis), met als gevolg 200.000 bewegingen van forenzen per dag. De tekeningen die tot nu toe zijn gepubliceerd geven aan welke kant het college van B en W op wil: zo hoog mogelijk de lucht in. Opmerkelijk is dat de gemeente nergens met een overtuigend totaalplan komt, het is vooral de markt, projectontwikkelaars dus, die zich mag uitleven. Een regisseur om dat alles in een groot geheel te plaatsen, ontbreekt.

Stadsbouwmeester

Zo'n vormgever en bewaker van het ontwerpproces zou een dienst of een persoon kunnen zijn, maar ook daarin schiet de gemeente tekort. Den Haag heeft een lange traditie van stadsbouwmeesters die leidinggaven aan de uitbreiding van de stad. Daar waren grote namen bij, denk aan H.P. Berlage en W.M. Dudok, terwijl later het instituut stadsstedenbouwer in het leven is gekomen. Die laatste functie, onder meer bekleed door voormalig rijksbouwmeester Kees Rijnboudt, is in de loop der jaren stelselmatig afgewaardeerd en uiteindelijk verdwenen ook de titel. Negentien maanden geleden is binnen het stadsbestuur afgesproken dat de stadsstedenbouwer met al zijn bevoegdheden zou terugkeren, maar tot op heden is die nieuwe functionaris niet op het stadhuis verschenen. Politieke on-

Geplande hoogbouw in het Laakhavengebied. | Artist's impression: Kollhoff & Polis Architecten

wil, laktheid of onkunde? Het blijft raadselachtig waarom een nieuwe stadsstedenbouwer onvindbaar is juist nu hij zo hard nodig is.

Min of meer hetzelfde lot is de Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO) ten deel gevallen. De dienst

'In een stad met ruim een half miljoen mensen liggen veel ideeën (en wensen!) verscholen'

is uitgedeed en leunt zwaar op ingehuurde kennis van adviseurs. Die adviezen kunnen nuttig zijn, maar op de lange duur tasten ze het karakter van de stad aan, want de contacten zijn vluchtig, het Haagse DNA ontbreekt, evenals een totaalvisie.

Puzzelstukje

Dat gemis van een duidelijke regie heeft pijnlijke gevolgen. Onlangs kwam het bericht dat er mogelijk naast het Centraal Station torens van 180 meter hoogte komen en dat terwijl landelijk en internationaal een discussie wordt gevoerd of hoogbouw nog wel zo verstandig is nu corona heeft aangetoond hoe kwetsbaar dichtbevolkte gebieden voor pandemieën zijn. Maar bovendien, waarom opeens 180 meter? Is er een noodzaak, wat zijn de gevol-

gen voor omwonenden en omgeving, is het een ontwikkeling die in een groter geheel past?

Zoals ook uit alle andere plannen in het CID blijkt, lijkt het er sterk op dat de gemeente bij het werken aan de toekomst vooral in gebouwen denkt. Maar de vernieuwing van de stad is geen vastgoedoperatie die je aan aannemers, ontwikkelaars en makelaars overlaat. Elk gebouw, zeker als je het over deze omvang hebt, is een puzzelstukje dat deel uitmaakt van een samenleving. Als al die wolvenkrabbers zo nodig moeten, dan toch pas na een discussie over hoe die samenleving er straks moet uitzien. Er liggen zoveel opgaven voor de toekomst te wachten: ingrijpende maatregelen ten behoeve van het klimaat, een andere kijk op de samenleving na corona, de woningnood. Oplossingen daarvoor worden door de gemeente nauwelijks geboden. Het schrijnendste aan deze manier van werken is het mankeren van een visie op het menselijk functioneren. Enorme hoeveelheden kantoren en woningen worden gepland, maar scholen, sportvelden en zorginstellingen zijn niet aanwezig. Een koers die niet spoort met de noden van de Haagse bevolking.

Woningnood

In elk geval zal de woningnood niet door het CID worden opgelost. Veel van de appartementen zullen de 50 vierkante meter niet overschrijden, zie daar maar eens een gezin in te proppen. De Duitse architect Hans Kollhoff, een internationaal befaamd bouwer van wolvenkrabbers, riep tijdens een symposium met klem op geen gezinnen onder te brengen in hoogbouw: ze zullen er niet gelukkig worden. Wie wel? Kleine, dure appartementen dicht

bij stations zijn bij uitstek geschikt voor forenzende yuppen, met name die uit Amsterdam.

Als we vaststellen dat de mens in de plannen van de gemeente ontbreekt en een in de samenleving gewortelde visie ontbreekt, dan is het tijd voor een nieuwe aanpak waarin de bevolking van Den Haag wel mag meedoen. Laten we op stadsdeelniveau met steun van deskundigen de discussie aangaan. In een stad met ruim een half miljoen mensen liggen veel ideeën (en wensen!) verscholen. Gebruik die kennis, denk na over een groenere stad, met meer water, wellicht open grachten, een andere infrastructuur voor het verkeer en een werkelijke oplossing voor de woningnood. Misschien dat dan blijkt dat al die, voor sociale woningbouw onhaalbare, torens

niet nodig zijn. Dat het ook met een menselijker maat kan. Of zoals een van de leden van de Haagse Vijf+ het formuleerde: 'Deze mega-ontwikkeling zet Den Haag wezenlijk anders op de kaart. Juist in het kader van de naderende omgevingswet, die vraagt om een maatschappelijk gedragen ruimtelijke ordening en waar het om echte burgerparticipatie moet gaan, is de aanpak die de gemeente tot nu toe voorstaat volstrekt onbegrijpelijk.'

Wij willen graag meedoen aan dat noodzakelijke debat over de stad en we weten zeker dat de Haagse bevolking er net zo over denkt. Nu de gemeente nog. Bedenk daarbij dat een gemeenteraad die door minder dan vijftig procent van de bevolking is gekozen de stem van de burger extra zwaar moet laten wegen. Laten we daar nu mee beginnen!

De Haagse Vijf+

Paul Bontenhal, architect
Jan Brouwer, architect
Gerrit van Es, architect
Casper Postma, Journalist
Job Roos, architect
Flip Rosdorff, architect
Leon Thier, architect
Auke de Vries, kunstenaar

ADVERTENTIE

Slagerij Dungenmann
SINCE 1981 BROODSTRAAT 17 • DEN HAAG

DELICATESSEN | 070 346 23 00
TRAITERIE | RAFFESLAGERIJ.DUNGENMANN.NL
CATERING | SLAGERIJ.DUNGENMANN.NL

ADVERTENTIE

WATT
DESIGN

DESIGN THUISWERKPLEK
GIPSEN TODAY REAAL BUREAU

Laan van Meerdervoort 94a | 070-3630501
www.wattdesign.nl

WIJ ZIJN OPEN OP DONDERDAG EN ZATERDAG
(BIJ VOORKEUR OP AFSPRAAK)

STEUNZOLEN
met podoscan en gipsmodel

€ 135,00
All inclusive
Aangesloten bij stichting L.O.O.P.

JOHAN WAGENAAR

Prins Hendrikstraat 132-134 Den Haag
070 363 7519 Johanwagenaar.nl